

טעמוראו

קטע משיחת כ"ק אדמו"ר זי"ע - ללמוד וללמד

Broadening and deepening your
Torah-knowledge base on selected topics

ב"ה

פרשת בא

"ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור בכל גבולך"

(שמות יג, ז)

המקור בתורה לעשיית סייגים וגדרות

כותב הרמב"ם: "מצות עשה מן התורה להשבית החמץ קודם זמן איסור אכילתו, שנאמר ^[1] ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם, ומפי השמועה למדו שהראשון זה הוא יום ארבעה עשר, ראיה לדבר זה מה שכתוב בתורה ^[2] לא תשחט על חמץ דם זבחי, כלומר, לא תשחט הפסח ועדיין החמץ קיים, ושחיטת הפסח הוא יום ארבעה עשר אחר חצות".

וכמו כן כתב הרמב"ם בפרק שלפני זה ^[3] בנוגע לאיסור אכילת חמץ – "אסור לאכול חמץ ביום ארבעה עשר מחצות היום ולמעלה, שהוא מתחלת שעה שביעית ביום, וכל האוכל בזמן הזה לוקה מן התורה, שנאמר ^[4] לא תאכל עליו חמץ, כלומר, על קרבן הפסח, כך למדו מפי השמועה בפירוש דבר זה, לא תאכל חמץ משעה שראויה לשחיטת הפסח שהוא בין הערביים, והוא חצי היום".

ולכאורה, יש להביא מכאן ראיה והוכחה בנוגע לשקלא וטרייא בדברי האחרונים ^[5] בנוגע

לענין של גזירה וסייג, האם כל המושג של גזירה וסייג אינו אלא **מדרבנן**, או שגם בציוויים **מדאורייתא** ישנם ענינים **שצוותה התורה מצד גזירה וסייג**:

בהשקפה ראשונה, הרי, כל המושג של גזירה וסייג הוא ענין שחידשו חכמים. כלומר, אף על פי שדבר פלוני מותר מן התורה, מכל מקום, כדי שלא יבוא ליכשל חס ושלום באיסור של תורה, אסרו חכמים גם דבר המותר – כדברי המשנה במסכת אבות^[6], "מילי דחסידותא"^[7]: "ועשו סייג לתורה" [ובפרט על פי הידוע^[8] שכל ענין הגזירות וסייגים התחיל בזמן בית שני, מצד ירידת הדורות וכו']. אבל, בציווי התורה, הרי, אם התורה אסרה את הדבר – הרי זה איסור עצמי, ולא דבר המותר בעצם, שאסרתו תורה כדי לשלול איסור אחר כו'.

אבל, לכאורה יש להוכיח שגם בדאורייתא מצינו ענין של "סייג" – כבנידון דידן, שהתורה אסרה אכילת חמץ וצוותה להשביתו מחצות יום י"ד, שטעם האיסור הוא, לכאורה, כדי לעשות **גזירה וסייג** לאיסור חמץ שמתחיל מליל ט"ו.

אמנם, כד דייקת שפיר, הרי, איסור חמץ מחצות יום י"ד אינו "סייג" כדי להרחיק את האדם מאיסור חמץ, כי אם, איסור עצמי – מצד הקרבת הפסח, "לא תאכל עליו חמץ", "לא תשחט על חמץ דם זבחי".

ובכן, ההוכחה שגם בדאורייתא יש סייג היא – מחומר האיסור דחמץ לעבור עליו בבל יראה ובל ימצא:

בכל איסורי התורה לא מצינו שום דבר שאיסורו בבל יראה ובל ימצא, היינו, שבכל מקום שבו נמצא האיסור, בפנה רחוקה בקצווי תבל, עובר עליו בבל ימצא^[9].

ועד כדי כך, שאפילו בנוגע **לעבודה זרה** שאיסורה **בכל שהוא**,...לא מצינו החומר דבל

יראה ובל ימצא, כי אם, בנוגע לחמץ בפסח בלבד.

וטעם הדבר – כדברי הר"ן^[10]: "היינו טעמא דחשו ביה טפי מבשאר איסורין משום דחמץ לא בדילי אינשי מיניה כולי שתא . . . החמירה התורה בו לעבור עליו בבל יראה ובל ימצא", כלומר, בנוגע לעבודה זרה – מכיון שאין זה דבר שרגילים בו, ואדרבה, בקצה ההפכי לגמרי, אין צורך להוסיף בחומר איסורו שמא יכשלו בו, מה שאין כן בנוגע לחמץ בפסח – מכיוון שרגילים לאכלו במשך כל השנה כולה, יש צורך להוסיף בחומר איסורו כדי שלא יכשלו בו, ולכן, החמירה תורה לעבור עליו בבל יראה ובל ימצא.

ונמצא, שגם בדאורייתא מצינו גדר של סייג – שהרי טעם האיסור דבל יראה ובל ימצא, איסור **מדאורייתא**, הוא **סייג** שלא יבוא ליכשל, חס ושלום, באיסור חמץ, בהיותו רגיל באכילת חמץ במשך כל השנה כולה .

ויש להוסיף, שמקורם של חכמים לעשות סייג לתורה הוא – הסייג שמצינו בדאורייתא, שהרי, "כל דתקון רבנן **כעין דאורייתא** תקון"^[11], ובמילא, גם הענין ד"עשו סייג לתורה" הוא "כעין דאורייתא", כאמור, שגם בדאורייתא מצינו גדר של סייג.

משיחת ש"פ ויקרא ה'תשמ"ז תו"מ ח"ב ע' 762

^[1] בא יב, טו.

^[2] תשא לד, כה.

^[3] פ"א ה"ח

^[4] פ' קרה טז, ג.

^[5] ראה לקח טוב (להר"י ענגל) כלל ח. שד"ח כללים מערכת אל"ף כלל קכא. פאת השדה כללים שם כלל לו.

^[6] פ"א מ"א.

^[7] ראה ב"ק ל, א.

^[8] ראה לקו"ת מטות פה, א. דרושים לר"ה נז, ג.

^[9] פ"ד ה"ב

^[10] ריש מס' פסחים. וכ"ה בפרמ"ג פתיחה להל' פסח ח"א פ"א אות ט'.

^[11] פסחים ל, ב. ושי"נ.